

KIRÁLY ANDRÁS

Egy vers margójára

– AVAGY EGY DARAB TÖRTÉNELEM

Egy nap levelet kaptam Gajdos Pál debreceni tanár úrtól. A levélben egy verset küldött, melyet a nyolcvanas években adott neki Kriskó György atya azzal a megbízással, hogy egyszer majd közöljék valahol. A vers szélén megjegyzés áll: **„E vers szerzőjét, ki egy felvidéki görögkatolikus papnak VI. gimnazista fia, a csehek három évre ítelték ezért a versért, melynek sorai Jókai legszebb regényeire utalnak.”**

Rövid keresés után a Szent Atanáz Görögkatolikus Hittudományi Főiskolán működő Byzantinohungarica – Görögkatolikus Örökség Kutatócsoport mindenki számára elérhető internetes adatbázisán (byzantinohungarica.hu) rátaláltam a versre, mely a Görögkatolikus Élet 1938. októberi számában ugyanezzel a megjegyzéssel jelent meg. A lapszám vezércikke az első bécsi döntés előtt uralkodó reményteli légkör hangulatát idézi (a megjelenés után rövidesen kihírdették a döntést, melynek értelmében a Felvidék és Kárpátalja magyarok területeit – 12000 km² 752 ezer magyar lakossal – visszacsatolták Magyarországhoz).

Talán a levegőben lógó etnikai alapú határrevízió miatt közölték a verset, mely a Komáromban született Jókairól szól, aktualizálva regényeit, írásait. Íme, a vers:

De vajon ki lehetett az a bizonyos felvidéki görögkatolikus pap, akinek fia e versért börtönt kapott? Véghseő Tamás atya, a főiskola rektora volt segítségemre, aki Szklár Jenőre (1895–1967) gyanakodott. Szklár Jenő Kisdobrán volt lelkész, amikor a falut 1920-ban Csehszlovákiához csatolták. A csehszlovák hatóságok eljárást indítottak ellene azzal a váddal, hogy magyarosítja a helyi tótokat. A Magyar Katolikus Lexikon szerint a csehszlovák kommunisták nem feledték, hogy a visszacsatoláskor, 1938 őszén ünnepléssel fogadta a „magyar megszállókat”, s hogy **lánya elszavalta az eseményre irt hazafias költeményét**, s két év börtönre és tizenöt év jogfosztásra ítélték. A bíró közölte vele, hogy ha minden holmiját magával viszi, és áttelepül Magyarországra, szabadon távozhat. A kisdobrai hívek zenés kísérettel minden ingóságát áthordták a szomszédos Dámócra. Szklár Jenő ezután Bagaméron volt parókus 1955-ös nyugdíjazásáig.

A történet tehát hasonló, az újságunkban megjelent verset azonban a megjegyzés szerint egy görögkatolikus pap fia szavalta el. Egy, az interneten található, családfákkal foglalkozó oldalon sikerült fölkeresnem Szklár Jenő atya leszármazottjait. Gabriella nevű leánya 2014-ben, 85 éves korában elhunyt, fia, Langer József azonban készségesen válaszolt kérdéseimre.

Az általa elmondottak és a Magyar Katolikus Lexikonban olvashatók tökéletes összehangban vannak, s megerősítette: az ő édesanyja szavalta el nagyapja versét tízéves korában, a Jókai című vers azonban nem Szklár Jenőé. Elküldte nagyapja versét, melyet meg is találtam – a Görögkatolikus Élet 1938. januári számának hasábjain! Újságunk harmadik oldala *A Kisdobrára bevonuló [magyar] csapat üdvözlésére elmondta 1938. november 6-án Szklár Baba* alcímmel közli édesapja versét. Nem csoda, hogy a Felvidéket ajándékba kapó, majd azt elvesztő csehszlovák hatalom nem felejtette el Szklár Jenőnek, hogy a KÖSZÖNTŐ című verssel fogadta a bevonuló magyar csapatokat az 1938-as határrevízió alkalmával.

JÓKAI

„A jövő század regényét” megértük,
Jöttek utána bús „Hétköznapiok”;
Reménnyel élünk mi „gazdag szegények”,
Rablott kincsen a „Szegény gazdagok”.

„Aki a szívét a homlokán hordja”,
„Rab Ráby” módra tengődik csupán,
„Arany embernek” keserves a sorsa
A „Politikai divatok” után.

„Enyim, tied, övé” lett most az ország,
„Magyar előidőköl” nincsen napunk;
A „Csataképek” még előttünk állnak,
S a „Szélcsend” alatt kisírjuk magunk.

Lesz-e idő, hogy kötünk „Még egy csokrot”?
Sok „Névtelen vár”, hogy gazdát cserél?
Az „Öreg ember nem vén ember”, bízunk,
„Kánok utóda” szenved, tűr, remél.

Hova lettek a „Fekete gyémántok”,
S a Kárpátok büszke hegysora?
Látod-e onnan, Jókai, az égből,
Hogy Erdélynek nincs már aranykora?

„A kőszívű ember” megtér „fiai”-hoz,
„Magyar nábob” is hajh, kevés maradt;
De „Egy az Isten”, s mi tudjuk, hogy él még
A „Szabadság” a magyar „hó alatt”.

Mester, ha Te most itt lennél közöttünk,
Enyhítenéd-e szívünk bánatát?
Elmondanád-e, hogy „Mire megvénülünk”,
Összeszedjük a szétszórt garmadát?

A te nagy szívednek ezüst hegedűjén
Egy szebb jövőről zengene a húr,
Végét jósolni a „Szomorú napok”-nak,
Hogy nem lesz köztünk több „új földesúr”.

Neved nagyságát gyermekükbe oltják
A magyar anyák édes csókjai...
Öröm, dicsőség magyarnak születni,
Mert te is magyar voltál, Jókai!